

ביצה ד: (3 שורות מלמטה) עד ו. (7) (חוץ מהדין על קבורת מת ביו"ט שיופיע בדף הבא)

ביאורים

כל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתיירו: כל דבר שנאסר או ניתקן במניין חכמים, ולאחר זמן נתבטלה הסיבה שמחמתה נאסר או ניתקן הדבר, אין האיסור או התקנה בטלים מאליהם, אלא צריך מניין חכמים אחר להתיירם.

הסתיוגיות לכלל זה - מקרים שבהם בטלה הגזרה אוטומטית ואין צורך במנין להתיירה:

1. תוס': אם מעיקרא כשגזרו, הטילו זמן מוגבל לגזרה, אז כשעבר הזמן בטלה הגזרה אוטומטית.
2. המג"א (ט,ז): אם טעם הגזרה ידוע, אז כשנתבטל אותו הטעם בטלה הגזרה אוטומטית. (והגר"א חלק)
3. תוס' (ו): כל דבר שאסרוהו רק מטעם חשש, אז כשעבר אותו חשש בטל הדבר אוטומטית (ולכן מים מגולים מותרים כיום כיוון שאין נחשים מצויים בינינו). (והגר"א חלק)
4. הגר"ד סולובייצ'ק: אם נוצר מצב שהגזרה משיגה תוצאה הפוכה מטעמה המקורי, אז הגזרה בטלה אוטומטית (ולכן לשיטתו מותר ואף חובה להתגלח בחוה"מ ואין צריך מנין כדי להתיר זאת, כי נוצר מצב שמי שלא מתגלח הוא מנוול בחג!).

2 ימים טובים של ר"ה - ביצה שנולדה בראשון

רב ושמואל: אסורה בשני. (וכן הלכה) נהרדעי: מותרת בשני

טעמם של רב ושמואל: 2 ימי ר"ה נחשבים ליום אחד ארוך - קדושה אחת. כך תיקנו חכמים בשל קלקול שאירע בעקבות קבלת העדים.

התקנה: אם באו עדים אחרי המנחה - לא מקבלים אותם ונוהגים את אותו היום קודש וגם למחרת קודש.

ריב"ז החזיר את הדין לקדמותו (לקבל את העדים כל היום)

הדין לאחר תקנת ריב"ז (שלאחר החורבן)?

רבה: הביצה מותרת ביום השני. (אחרי התקנה ר"ה הוא כיו"ט של גלויות)

רב יוסף, רב אדא ורב שלמן, רבא: הביצה אסורה ביום השני.

רבה טען שרב ושמואל (שהיו לאחר תקנת ריב"ז ובכל זאת אסרו) התייחסו למצב בגולה, שם האיסור נשאר כמקודם.

הנימוקים של האמוראים האוסרים:

רב יוסף: גזירה שתוקנה במנין חכמים - צריכה מנין חכמים אחר כדי להתיירה (דבר שבמנין צריך מנין אחר להתיירו)

דחייה (אביי): דין הביצה הוא תוצאה של דין זמן קבלת העדים, ועל דין זה נמנה ריב"ז וביטל את התקנה הקודמת!

אבל לגבי זמן קבלת עדות החודש אין חשש זה, כי הדבר מסור לב"ד ואין חשש שיטעו.

רב אדא ורב שלמן: בקרוב יבנה המקדש ויחזור הדין לקדמותו (קדושה אחת), אם יתירו את הביצה העם יטעה כשיבנה המקדש ולהמשיך להתייר.

רבא: תקנת ריב"ז היא רק לגבי זמן קבלת העדים (וקביעת התאריך), אך היא מודה ש(אם באו עדים אחרי המנחה) נוהגים את 2 הימים בקדושה אחת, כמקודם.

המקור לכך ש'דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו':

1. "לך אמור להט שובו לכת לאהליכם (=לנשותיכם)".

מקור זה לא מספיק כי:
ייתכן שהכוונה לצוות על מצות עונה (ולא כדי להתירן בתשמיש).

2. "במשק היוסף המה יצאו בהר".

מקור זה לא מספיק כי:
ייתכן שדין זה נאמר רק בהוראות של הקב"ה (ולא בגזרות חכמים)

3. ריב"ז נמנה וביטל לאחר החורבן את גזירת חכמים בכרם רבעי (שמרחק של עד יום הליכה מירושלים אסור לפדותם ויש להעלותם לירושלים).

ריב"ז נמנה והתיר, למרות שהטעם (לעטר את שוקי ירושלים) כבר בטל לאחר החורבן!